

El pensament polític de Jordi Pujol*



MARTA SALA I MIQUEL RUBIROLA

La publicació del llibre *Memòries 1930-1980* del president Jordi Pujol ha permès a molts lectors conèixer més bé una de les personalitats més rellevants de la Catalunya contemporània. El següent volum de les *Memòries* que Jordi Pujol, amb la col·laboració de Manuel Cuyàs, està redactant permetrà valorar la seva obra de govern al capdavant de la Generalitat i copsar a fons les trans-

formacions transcendents que ha viscut el nostre país en els darrers anys. Aquest breu article neix de la lectura de les nombroses publicacions de Jordi Pujol, entre altres les *Memòries*, i vol posar de relleu tres aspectes d'un pensament polític de fort calat que ha impregnat l'acció política del president i de molts de nosaltres.

EL NACIONALISME AL SERVEI DE LA PERSONA

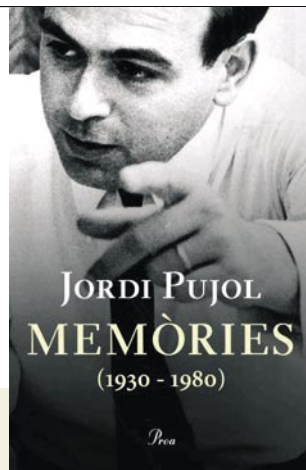
Jordi Pujol ha defensat amb energia que Catalunya necessita tenir un projecte nacional ben definit capaç de mobilitzar el país. "Aquest projecte ha d'inspirar-se en tres formulacions o bases del nacionalisme català o del patriotisme català: la identitària (llengua, cultura, consciència històrica...), la cívica (l'acció estructuradora i dinamitzadora de la societat en el marc d'un model o ideal de civilitat) i la política (el projecte pròpiament polític). Sense un fort component de nacionalisme identitari, l'autoafirmació nacional no és possible. Però si aquest nacionalisme identitari no s'entronca amb el nacionalisme cívica i amb el projecte polític, la reivindicació d'un poble –de Catalunya, en el nostre cas– pot quedar escapçada, pot no ser capaç d'integrar moltes energies mobilitzadores i de configurar un model estructurat de societat civil i política. Això acabaria significat el fracàs de qualsevol nacionalisme per viure en el present i projectar-se en el futur." El pensament de Jordi Pujol ha subratllat sempre que el seu sentiment i sentit de comunitat ha fet del personalisme, és a dir, de la primacia de la persona la base de la seva filosofia social i política. "Hem dit i repetit que el nacionalisme català –com qualsevol pensament o projecte polític– només té raó de ser si és útil

a les persones." Aquest és el sentit del *Som sis milions* de l'any 1996: manifestar amb un eslògan la voluntat de fer un país per a tots i cadascun dels sis milions de catalans d'aleshores.

LA COHESIÓ SOCIAL, LA IMMIGRACIÓ I L'ESTAT DEL BENESTAR

Una de les característiques històriques de Catalunya és que és un país amb una forta immigració, marcat per una composició social pròpia de les societats industrials, profundament debilitat per una tradicional feblesa institucional i política i per una influència desnacionalitzadora i socialment desagregadora del poder polític i institucional de l'Estat espanyol. Aquestes característiques fan que Catalunya com a nació i com a societat necessiti reforçar els mecanismes propis de cohesió social.

"La nostra doctrina política –escriu Jordi Pujol– ha insistit sempre en la necessitat de definir un concepte de Catalunya obert a tothom. Per raons històriques Catalunya és, almenys des de fa segles, un país que sense renunciar als fonaments de la seva identitat té permeabilitat cultural i mobilitat social. Això és positiu i juga a favor que el projecte de país del nostre pensament polític posi molt l'accent en un concepte global de país, en la idea que Catalunya no es pot construir des d'un sector només, o pensant només en una part del país, sinó en la seva totalitat. Ha de ser un país per a tothom, encara que, això sí, respectant la diversitat interna de la nostra societat. Així doncs, per doctrina política i social, per doctrina nacionalista, per necessitat sociològica, fer participar tots els catalans en el patrimoni econòmic, cultural, polític i humà col·lectiu és una exigència del nostre pensament i de la



nostra praxis (...). Un català pot definir-se de moltes maneres: lingüísticament, històricament, sentimentalment; però la definició que ens agrada és aquella que diu: català és tota persona que viu i treballa a Catalunya, i que amb el seu treball, amb el seu esforç, ajuda a fer Catalunya." Aquest és un dels leïtmotiv permanent de Jordi Pujol.

En l'Europa moderna el factor clau de la cohesió social el determina això que anomenem l'estat del dret o l'estat del benestar, és a dir, el conjunt d'elements de garantia a la igualtat d'oportunitats als drets individuals i col·lectius i a les atencions assistencials. Per a Jordi Pujol ha estat molt important remarcar que "l'estat del benestar pel nacionalisme català no és només una opció de democràcia i de justícia, que també ho és, sinó que, a més, és una opció de viabilitat nacional, de viabilitat de país".

LA IDENTITAT NACIONAL I L'OBERTURA AL MÓN

Una de les característiques centrals del pensament polític de Jordi Pujol és que la triple combinació de nacionalisme identitari, nacionalisme cívic i nacionalisme polític i la seva concreció en un estat del benestar sòlid i al servei de cadascuna de les persones que formen Catalunya ha de fer possible la construcció d'un país, nacionalment integrador, socialment cohesionat i econòmicament pròsper. I per aconseguir això cal estar presents a Europa i oberts al món.

En una conferència pronunciada a la Universitat de Harvard, el president Pujol va dir: "És prou sabut que cada cop més l'economia està condicionada pels mercats financers globals, que les nostres tecnologies de la informació fan cada cop més fàcil i més ràpida la relació

en l'àmbit de tot el món, que existeix una moda mundial, etc. Que l'anglès ha esdevingut la llengua mundial. Que tot està organitzat en xarxes globals. Que d'altra banda els poders públics cada cop controlen menys. Però justament tot això està provocant que la gent, les persones, els individus cada cop reclamin més tenir una identitat. Això ha estat definit de manera magistral i amb molt poques paraules dient que el món va cap a la xarxa i el jo. La xarxa, és a dir, l'accés immediat i individualitzat a tot el món, a milions d'éssers individuals de qualsevol racó del món. Un contacte sense intermediaris, saltant-se les fronteres i les institucions socials. I d'altra banda, el jo. El jo individual i el jo col·lectiu. En aquest sentit, en un món globalitzat pels fenòmens econòmics, culturals i polítics, la llengua pròpia, la cultura, la religió, les tradicions, l'art, la literatura, el paisatge i moltes coses que fan referència a la sensibilitat tornaran a ser importants en la vida i l'experiència personal, i també en les col·lectivitats, envers les quals les persones tornaran a sentir-se profundament vinculades."

Així, doncs, contra una visió del món caracteritzada per un cosmopolitisme despersonalitzat, Jordi Pujol hi oposa una identitat nacional oberta al món i que també va fer fortuna amb un altre eslògan: *El nostre món és el món*. És un pensament polític que defensa "l'afirmació nacional amb obertura, les identitats en convivència, la cultura com a fonament, la possibilitat de promoció per a tothom i les sobiranes compartides".

El pensament polític de Jordi Pujol reitera una i altra vegada que "si quelcom de

més propi i no tan banal podem aportar els catalans és que visquem la globalització des de la identitat. El valor més gran que tenim és que siguem capaços de viure la nostra identitat de forma oberta, receptora i transmissora alhora. Dit d'una altra manera: sense una identitat forta no podrem aportar res de positiu al procés de globalització."

El president Pujol és molt conscient que el perill que tenim com a poble no ens ve tant de la globalització com de nosaltres mateixos. Hem de confiar en la nostra personalitat col·lectiva, en la nostra creativitat intel·lectual, en la nostra economia, i sobretot en la força de la convicció moral que dóna un nacionalisme identitari, cívic, polític i cultural obert al món i abocat al progrés individual i col·lectiu de tots els pobles.

*Nota:

- Ara fa 40 anys que vam conèixer Jordi Pujol. El nostre primer treball al Servei d'Estudis de Banca Catalana tenia assignat uns despatxos dues portes més enllà d'on treballava i vivia Jordi Pujol. Hem tingut el privilegi de tractar Pujol en moltes ocasions, que ens ha fet costat sempre que ha calgut, en particular a les campanyes electorals a Arenys de Mar i a la feina feta des de l'Ajuntament. Aquest article, a més de defensar que el pensament polític del president Pujol és de plena actualitat i que val la pena que sigui valorat i aplicat, és també un petit acte d'agraïment i reconeixement a una persona que ha influït de manera decisiva en la nostra acció política. Gràcies, president.

- Les cites entre cometes del nostre text són totes del president Pujol, extretes de diverses publicacions, conferències i discursos.